

Wanneer breekt de groei-periode opnieuw aan?

Amid Faljaoui

De aanhoudende crisis roept vele vragen op, onder meer over het einde van de crisis, maar ze doet ook veel discussies ontstaan over de winstverdeling. Door de crisis zal overigens waarschijnlijk opnieuw een grotere rol zijn weggelegd voor de fiscale administratie.

Sinds enkele weken sturen verschillende wereldleiders op het vlak van financiën hoopvolle boodschappen uit. De eerste die zich optimistisch uitliet, was Jean-Claude Trichet, voorzitter van de Europese Centrale Bank. Hij zei dat de financiële markten in goede tijden hun euforie hadden overdreven en nu in de omgekeerde richting overdrijven. Door alle maatregelen die werden afgevaardigd, zal volgens hem het economisch herstel plaatsvinden begin 2010.

Amper enkele dagen later was het Ben Bernanke, voorzitter van de Amerikaanse Centrale Bank, die hetzelfde zei. Hij kondigde een herstel aan vanaf eind 2009, maar voegde er op 5 mei aan toe dat dit scenario "veronderstelt dat het bankensysteem verder wordt gesaneerd". Vanwaar dit verschil tussen Europa, waar men een herstel zou waarnemen vanaf begin 2010, en de Verenigde Staten, die eind 2009 al zullen herstellen van de economische crisis? Het antwoord is eenvoudig: aangezien de Verenigde Staten voor Europa in crisis verkeerden, is het normaal dat zij ook eerder het einde van de crisis zien.

Herstelperiode

Een grote Belgische bank was nog optimistischer; de economen van die bank voorspelden een positieve groei voor de Belgische economie (weliswaar zeer gering) vanaf het tweede trimester van 2009 (m.a.w. wanneer u dit leest). Waarom? Omdat de voorraden van de ondernemingen uit-

geput zijn, en de productie dus moet hernemen, zij het met mate. De andere grote Belgische banken spreken echter nog van een vertraagde economie gedurende 6 à 9 maanden.

Ondanks deze nuances, moeten we toch vaststellen dat het optimisme opnieuw de kop opsteekt, wat enkele maanden of weken geleden niet het geval was. Dominique Strauss-Kahn, voorzitter van het IMF, stelde dat groei opnieuw mogelijk is vanaf het eerste semester van 2010. Maar hij nuanceerde wel zijn woorden: "indien de uitweg uit de crisis bestaat uit het terugwinnen van wat we nu verliezen, dan zal dat eerder binnen twee à drie jaar zijn."

Op beursvlak laten sommige analisten zich ook positief uit. Voor hen is het een uitgemaakte zaak dat het herstel er aankomt, want sinds de strijd om Waterloo waren er 47 recessies en dus 47 herstelperiodes. Dit zal dus het 48ste herstel zijn. De beursrally die in april werd vastgesteld zou deze theorie kunnen staven (tenminste indien het geen valse rally is zoals die er in het verleden waren na andere financiële crisissen), maar door de schade die de banken aanrichtten, zou het economische herstel gedurende enkele jaren erg zwak zijn (+ 0,5 % à 1,5 %). Om een sterkere groei te verkrijgen, zullen we moeten wachten tot alle lasten achter ons liggen. De recessie kon niet worden vermeden, maar een economische depressie wel, en dat dankzij het snelle en gecoördineerde optreden van de centrale banken en de herstelplannen die de G20-landen uitstippelden.

De terugkeer van de fiscus

Het zou wel eens kunnen dat de G20-bijeenkomst die in april doorging in Londen de grote terugkeer van de fiscus betekent. Dat is alleszins wat de Franse economische krant *La Tribune* meent, evenals verschillende economen. Neem nu de aanpak van de fiscale paradijzen: het staat vast dat deze niet dateert van vandaag, maar nu worden de zaken ernstiger genomen, eenvoudigweg doordat de enorme bedragen die de landen van de G20 hebben gestort ooit moeten worden terugbetaald.

In eerste instantie zal deze terugbetaling grotendeels gebeuren door leningen, vooral in het begin, maar het staat vast dat er opnieuw groei zal zijn, zij het binnen 2 of binnen 5 jaar. Op dat moment zullen de regeringen de leninglasten willen verminderen. Landen uit de eurozone zullen door de Maastricht-criteria trouwens geen keuze hebben: zij zullen hun overheidsschuld en tekorten moeten wegwerken. Vast staat dat de belastingen dan zullen toenemen. Waarschijnlijk zal dit zo lang mogelijk worden uitgesteld, onder meer omwille van electorale redenen, maar een belastingverhoging staat bij wijze van spreken in de sterren geschreven.

Deze terugkeer naar een belastingverhoging zal niet enkel het gevolg zijn van een macro-economische druk, het zal ook de wil zijn van een meerderheid van de bevolking om een correctere en meer evenwichtige fiscaliteit tussen de inkomsten uit werk en kapitaal toe te passen. Deze rehabilitatie van de belasting zal vooral worden uitgevoerd op het progressieve aspect van deze belasting. Zelfs als de kritiek die we hier en daar horen op bankiers of rijken mettertijd afneemt (gelukkig maar, want het is nooit aangewezen om de sociale klassen tegen elkaar op te zetten), staat het helemaal niet vast dat de zoektocht naar een grotere fiscale gerechtigheid ook zal afnemen.

Bankgeheim

Ditmaal zullen de tegenstanders van de belasting op het vermogen of het kapitaal minder argumenten naar voren

kunnen schuiven. In het verleden botste een politicus die het aandurfde een grotere belastingheffing te eisen op grotere vermogens, steeds op hetzelfde discours: denk er niet aan! Indien dat gebeurt, zullen deze mensen vertrekken naar het buitenland en met hen zullen ook hun investeringen verdwijnen. Vandaag en morgen zal een dergelijk discours het niet meer halen. Niet omwille van ideologische redenen, maar als gevolg van de crisis – de waardenhiërarchie is gewijzigd – en zoals de economische krant *La Tribune* schreef, “de jacht op de goudfazant is gestart”, met dit verschil dat de goudfazant ditmaal geen schuilplaats zal vinden. Twijfelaars kunnen best het interview met Yvan Pictet, oprichter van de Zwitserse privébank Pictet nalezen. Hij verklaarde aan de Zwitserse krant *Le Temps*: “indien het Zwitserse bankgeheim wordt aangevallen, komt dat omdat de regeringen de belastingen zullen verhogen en zich ervan willen vergewissen dat alle burgers hun belastingen zullen betalen, ook de rijksten.”

De driederdenregel

De nieuwe tendens in de economische wereld, vooral sinds de crisis, is de driederdenregel: een derde voor de investeerder, een derde voor de onderneming en een derde voor de aandeelhouders. Met drie derden bedoelt men uiteraard het in drie delen van de winst van de onderneming. In plaats van enkel voordelen toe te kennen aan de aandeelhouders, wordt een soort evenwicht uitgewerkt, wat ook betekent dat een evenwicht wordt bereikt ten voordele van de werknemers waarvan de statistieken aantonen dat zij in de loop van de 20 voorbije jaren vaak werden vergeten.

Iedereen is het erover eens dat de oorsprong van de huidige crisis niet de “subprime-kredieten” zijn, maar wel het feit dat in de Verenigde Staten de rijkdom die ontstond door de ondernemingen in de loop van de voorbije 20 jaar werd ingepalmd door de rijksten en door de beurs. Dus bleven er enkel kruimels over voor de werknemers. Resultaat: aangezien de druk op de laagste lonen toenam, onder meer door de dreiging van delokalisatie en de globalisering, bleven de

lonen in de Verenigde Staten laag, en door de onvoldoende stijging kon de kredietwaardigheid niet worden verzekerd.

Deze lagelonenverdieners en een groot deel van de Amerikaanse middenklasse hadden geen keuze en gingen te veel leningen aan. Deze leningen werden in de hand gewerkt door de lage rentevoeten, en natuurlijk het feit dat de immobiliënmarkt bleef uitbreiden. Iedereen kent het vervolg van dit verhaal. Net om dergelijke situaties in de toekomst te vermijden, wil men de vraag naar producten steunen en dus de verkoop van ondernemingen. De enige manier om dit te bewerkstelligen is de koopkracht van de werknemers verhogen, door hogere lonen. Vandaar de drierdenregel. Om te vermijden dat geld dat de onderneming opbrengt, enkel de zakken zou vullen van de aandeelhouders, probeert men dit nu in drie te verdelen: een deel voor investeringen in het bedrijf, een ander deel voor de werknemers, en tot slot nog een deel voor de aandeelhouders.

Nuances

Het idee is goed, maar bij die drie derden, vergeet men nog een vierde deel, namelijk de Staat die geld krijgt door de belastingen. En op alle regels zijn er uitzonderingen! Een onderneming dat zeer kapitaalkrchtig is, verbruikt meer kapitaal dan een dienstenbedrijf. De drierdenregel moet dus worden genuanceerd: voor een kapitaalverslindend bedrijf, zal bijvoorbeeld 60 % van de winst opnieuw in het bedrijf worden geïnvesteerd, en 40 % zal worden verdeeld onder de aandeelhouders en de werknemers. Bovendien is het allemaal niet zo eenvoudig: er zijn bedrijven die op de Brusselse beurs genoteerd zijn, maar 75 % van hun omzet in het buitenland verkrijgen. Wat gebeurt er in dat geval? Wordt een derde van de winst uitgekeerd aan mensen die niet in België belastingplichtig zijn? Een regel die op het eerste gezicht zeer eenvoudig lijkt, kan dus zeer verraderlijk blijken. Maar het debat is geopend, en dat is al heel wat! ●